

sorra látogatta Kassát, Ungvárt és a többi felvidéki városokat. Időközben többször járt az akkor még román megszállás alatt lévő Erdélyben is, majd a visszacsatolás után végleg oda tette át székhelyét.

Kolozsváron, Besztercén és Marosvásárhelyen működött az utóbbi években

és tartózkodási helyét olyan sűrűn változtatta, mint az álneveit.

Betörő körútja során legutóbb a marosvásárhelyi iskolákat látogatta sorra, majd a tankerületi főigazgatóság irodahelyiségébe tört be. Mindenütt elvitte az írógépeket, de ahol a fölfeszített fiókokban pénzt talált, azt

sem hagyta ott. Marosvásárhelyi lakmánya több ezer pengőre tehető.

Itt azután rajtaesett, a detektívek éppen akkor csípték el, mikor egyszerre két lopott írógépet akart elzalogosítani.

Rátbonyi nem sokáig üdült: a marosvásárhelyi rendőrség őrizetes cellájában, mert csakhamar kikérte a beszállított királyi ügyész, hogy elszámoltassa az ott elkövezt cselekményeiért. Ennek megtörténte után

minden valószínűség szerint Szegedre hozták,

mert az itt elkövezt negyven betöréssel lopása sem évült el, tekintve, hogy körözését állandóan megújították és cselekményeit figyelőlapon tartották nyilván. Az írógépek szerelmestől hát utoléri a nemesis.

(k. b.)

167 fő jut Szeged területének minden négyzetkilométerére

Három évtized alatt 22 fővel emelkedett az egy négyzetkilométerre eső népsűrűség

(A Délmagyarország munkatársától) Érdekes statisztikát állított össze a Központi Statisztikai Hivatal a városok népsűrűségéről. Tizenhét törvényhatósági város adatait dolgozta fel a statisztika, köztük Szeged népsűrűségi viszonyait is.

A legutóbbi népszámlálás szerint Szeged lakossága 136.375 fő és a város közigazgatási területén egy négyzetkilométerre 167 fő jut. Foglalkozik a statisztika az elmúlt évtizedek népsűrűségi viszonyaival is és megállapítható, hogy az elmúlt 30 esztendő alatt a négyzetkilométerre eső népsűrűség fokozatosan emelkedett Szegeden. 1910-ben ugyanis 145 fő jutott a város egy-egy négyzetkilométerére, 1930-ban pedig már 165 fő volt az egy négyzetkilométerre eső népsűrűség. 32 év leforgása alatt ezekszerint 22 fővel emelkedett Szegeden az egy négyzetkilométerre jutó népsűrűség. Valamivel jobb a tekintetben a helyzet a rivális városban: Debrecenben, ahol 1910-ben még 97 fő jutott egy négyzetkilométerre, most pedig 131 a népsűrűség, az emelkedés itt 34 fő.

Budapestben egy-egy négyzetkilométerre a legutóbbi népszámlálás szerint 509 fő jut, ami arra mutat, hogy a főváros rendkívül sűrűn lakott. Harmadik év alatt a főváros népsűrűsége négyzetkilométerenként 1655 fővel növekedett.

A rangsorban közvetlen Budapest után Nagyvárad következik, a vidéki városok között Nagyvárad a legsűrűbben lakott város; itt egy-egy négyzetkilométerre 1933 fő jut.

A harmadik hellyel Miskolc dicsekedhet, ahol 1405 fő esik minden négyzetkilométerre. Marosvásárhely szintén sűrűn lakott város, egy-egy négyzetkilométerre 1320 fő jut. Utána következik Ungvár, hol a négyzetkilométerre jutó lakosság száma: 1212 fő. Győrben 1057, Pécsen pedig egy-egy négyzetkilométerre 1018 fő jut. A mecsekaljai város népsűrűsége is jelentősen emelkedett az utóbbi évtizedek során, 1910-ben ugyanis még 701 fő volt egy négyzetkilométerre eső népsűrűség, 1930-ban 868 és a legutóbbi tíz év alatt 150 fővel növekedett Pécs népsűrűsége, addig, míg Szegeden ez az emelkedés csupán 2 fő volt.

A népsűrűség tekintetében Szeged megelőzi még Komárom, ahol egy négyzetkilométerre 790 fő jut, továbbá Kassa (720 fővel), Kolozsvár (681 fővel), Székesfehérvár (402 fővel), Szatmárnémeti (335 fővel), Sopron (324 fővel). Ezekben a városokban az elmúlt tíz év folyamán a négyzetkilométerre eső népsűrűség feltűnően emelkedett. A statisztikából megállapítható, hogy a népsűrűség tekintetében a 18 törvényhatósági város között Szeged a tizenegyedik helyet vállalja magának és az egy-egy négyzetkilométerre jutó népsűrűség — a

többi városokéhoz viszonyítva — nem számottevő. A lakosságnak ezt az aránylagos elosztását az a körülmény idézi elő nálunk, hogy Szegednek igen kiterjedt a tanyavilága és amíg például a legsűrűbben lakott Nagyvárad területe alig 48 négyzetkilométer, Szeged közigazgatási területe — beleértve természetesen a tanyavidéket is — 816 négyzetkilométert foglal magában.

Szegednél sokkal kisebb a népsűrűség a következő négy törvényhatósági városban: Baja, Debrecen, Kecskemét és Hódmezővásárhely városokban. Baján az egy négyzetkilométerre eső népsűrűség 161 fő, tíz év alatt itt is 22 fő volt ebből a szempontból a növekedés. Debrecen népsűrűsége 131 fő, kevesebb lélek jut itt egy négyzetkilométerre, mint Szegeden. Igen figyelemreméltó körülmény ez, mert hiszen Debrecen közigazgatási területe nagyobb a szegedinel, 957 négyzetkilométeren terül el Debrecen városa.

Kecskemét népsűrűsége ugyancsak feltűnő, a gyümölcs városában egy-egy négyzetkilométerre 93 fő jut. Tíz évvel ezelőtt még 84 volt a népsűrűség. Annál szembetűnőbb a lakosságnak ilyen eloszlása, mert Kecskeméten is rendkívül kiterjedt a tanyavidéke. 939 négyzetkilométer.

A 18 törvényhatósági város között a szomszédos Hódmezővásárhely az egyedüli város, ahol az elmúlt 30 év alatt nemhogy emelkedett, hanem csökkent a négyzetkilométerre jutó népsűrűség. Váshelyen ezidőszámig egy-egy négyzetkilométerre 81 fő jut, 1910-ben pedig 82 fő esett minden négyzetkilométerre. Feltűnő ez a esőket azért is, mivel Hódmezővásárhely szintén azok közé a városok közé tartozik, amelynek nagy a tanyavidéke. A szomszédos város közigazgatási területe 761 négyzetkilométer, tehát majdnem megközelíti Szeged területét is.

Foglalkozik még a statisztika az egyes vármegyék népsűrűségi viszonyaival is. Csongrád-vármegyében egy-egy négyzetkilométerre 80 fő esik, 1910-ben a megyében még 72, 1930-ban pedig 78 volt az egy négyzetkilométerre jutó lélekszám. A vármegyék között a legsűrűbben lakott Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye, ahol egy négyzetkilométerre 129 fő jut. A legritkábban lakott ezzel szemben Csik-vármegye, itt 33 fő esik minden négyzetkilométerre. A vármegyék és városok népsűrűségi viszonyait tekintve, Csongrád megye és Szeged is a közepes helvet vallhatják magukénak.

BÉLYEGEIT

a legmagasabb áron veszem meg. BÉLYEGKERESKEDEK, fogadalmi templommal szemben. Tel.: 39-03.

Ujabb adatok Szegedi György ötvösmesterről

A müncheni állami levéltár közlései a szegedi származású ötvösdinasztáról

(A Délmagyarország munkatársától) Beszámoltunk már arról az érdekes felfedezésről, amely a XVI. század Szegedjének ötvöskultúrájára utalt. Riportban ismerlettünk a Szegeden ismeretlen Szegedi György ötvösmesternek részben kinyomozott, részben feltételezett életét és művészetét. A XVI. században fénykorát élte a magyar, alföldi ötvösművészet. Az ötvösség egyik centrumában, Szegeden született Szegedi György, Békésgyulán lett ötvösmesterré s a török veszedelem kényszerítette szűkebb pátriájára, majd hazája elhagyására. Ő is, akár csak Dürer Albert, Békésgyuláról vándorolt ki Bajorországba. Münchenben telepedett le, ott a legkiválóbb udvari ötvösmesterré fejlődött s olyan ötvösdinasztiát alapított, amely generációkon át fennmaradt a családalapítónak európaszerte becsült nevét.

Megirtuk azt is, hogy az akkoriban rendkívül zavaros helyesírás, illetve írástudatlanság miként torzította el Szegedi György nevét, a Münchenben véglegessé és hivatalossá vált Georg Zeggine. Ennek a névtorzulásnak lett eredménye, hogy az idegen hangzású név, egy nagy magyar művész, illetve művészgenerációt tett ismeretlenné hazája előtt. Nálunk Szegedi György az ismeretlenség homályába tűnt, Németországban pedig az idők folyamán magyar származására borult feledés. Ma Szegedi Györgyöt, mint a müncheni ötvösművészet XVI. századbéli kiválóságát regisztrálja a művészettörténelem. Mi magyarok, főleg alföldiek, nem mondhatunk le történelmi korunk egy kiválóságáról sem, különösen olyan kimagasló egyéniségről, akinek művészete egy feldúlt kor elpusztult művelődésére vet fényt. Sajnos Szegedi Györgyöt s korának művészetét eredménytelenül kerestük Szegeden, Békésgyulán, a küzdelmes korok elpusztítottak minden célra vezető nyomot.

Válasz Németországból szegedi kérdésekre

A mai világalakulás katarzisában félve vettük fel a régelemúlt kor szűlőinek követhető nyomát, hogy a totális háborút folytató Németországban keressük Szegedi György művészetének és életének adatait. Levéllel fordultunk a bajor állami levéltárhoz, hivatkoztunk azokra az okokra, amelyek meggyőzték a belföldi kutatás lehetőségeit s felkértük a levéltárvezetőséget, hogy közölje velünk Szegedi György származásáról, nevének eltorzulásáról szóló, esetleg magyar hazájára utaló, ott fellelhető adatokat. Nem nagyon mertük remélni az érdeklődő választ ma, amikor Németország gigászi erőfeszítést teljesít és az angol bombák éppen Münchenben okoztak igen jelentős pusztulást.

Csekélynek tűnt az ok s a cél, amely csak egy ember idejét is lekötötte és elvonja a nagy küzdelem közös munkájától. Mégis megkaptuk Münchenből a választ. A B. Hauptstaatsarchiv vezetője, dr. Knöpfler igazgató küldte az érdekes adatokat, amelyek tartalmazták mindazt a Münchenben fellelhető dokumentumot, amely a városi főlevéltárban és a kerületi levéltárban megtalálható. Ezeknek nagyrészt már ismertük s annak idején riportunkban is ismertettük.

Két szerződés a XVI. századból

Szegedi György nevének eltorzulására vet világosságot dr. Knöpfler igazgató által közölt két szerződés. Ezeknek egyikén Szegedi György saját aláírása szerepel, a másikon leányának aláírása. Mindkét írásban más-

más helyesírási felfogás érvényesül. A müncheni ötvösművészetet feldolgozó Max Frankerburger munkájából tudjuk, hogy Szegedi György amikor elmondta magáról, hogy sich bin der Georg, Goldschmied aus Segedin, ezt különféle iratokban, könyvekben, (ötvösök címára, anyakönyv, szerződések, stb.) ilyenféleképpen írták: Seggein, Sekin, Sökhin, Sökeheia, Zeggin. A kapott adatokból azt látjuk, hogy úgy Szegedi György, mint családja is, többféleképpen írták le nevüket. Az első írásban, amely adásvételi szerződés, Szegedi György mint tanu szerepel. 1567 augusztus 16-án Jörg Stain ötvös özvegye eladta házát Orlando di Lasso hercegi karmesternek. Ezen a szerződésen Szegedi György, Georg Säck hűsnek írta alá nevét. 1582 március 16-ból való a másik adásvételi szerződés. Ezt egy évvel Szegedi György halála után ködtették, itt Mária nevű leánya szerepel, mint vevő. Nevét a következőképpen írta a szerződésen: »Mária, Tochter des verst. Goldschmieds Georg Seggin und dessen Frau Anna Wisreiterin.

A családi névnek egymástól különböző leírását indokolhatja Szeged város nevének a különböző korokban változó és használatos leírás módja is. Tudjuk, hogy Sigedin, Seved, Zegedyn, stb. neveket váltakozva találhatjuk különféle írásos emlékeken. Abban az időben a családneveknek még változatosabb használati, illetve leírás módjai voltak.

Az állami levéltár közlése szerint a bajor udvari számvevőség rengeteg feljegyzést, számlát őriz Szegedi György műveiről, sajnos ezek között olyan természetű feljegyzés nem található dr. Knöpfler igazgató szerint, amely az ötvös magyarországi életéről számolna be.

Szegedi Györgynek az ötvösségben utódja volt fia (akiről már előbbi cikkünkben megemlékeztünk), majd ennek fia Paul és Emánuel, Mária leányának fia, Hans Jörg is ötvösmester volt. Paul és Emánuel, a Zeggin családi nevet használták. Ezek után következő generációk — írja dr. Knöpfler igazgató — már leányágon következtek, a Szegedi, illetve a Zeggin név viselői kihaltak. A legkülönbözőbb ékszerek, érmek, kupák, ezüst- és aranytermékek — amelyeknek mindegyike az ötvösművészet remeke — német muzeumokba, a Szegedről elszármazott magyar ötvöslegény pedig a művészettörténelembe került, mint kora egyik legkiválóbb német iparművésze.

Dr. Knöpfler igazgató levele végén sajnálkozva jegyzi meg, hogy a rendelkezésre álló okiratok alapján nem szolgálhat olyan adatokkal, amelyek megvilágíthatnák az alföldi magyar tájnak egykori értékes művészi életét.

A müncheni levél nem juttatta el a kíváncsi eredményhez, mégis tanulságos. Azt látjuk belőle, hogy egy kultúrnművész életének legnagyobb küzdelmeiben sem hanyagolja el a szellemi életet. A tudomány s a művészetek még nagyobb leáldozattal törnek előre, mint a legnyugodtabb békeidőkben. Ez a példa azt mutatja, hogy nekünk sem szabad zavartatni a kultúra haladásának folytonosságát a háborútól. A magyar nemzet az évszázadok folyamán rengeteg értéket, tudóst, művészt adott az egyetememes európai kultúrának s ha már a múlt sok viszontagsága és mostohasága vándorbotot adott sok kiválóságunk kezébe, most kövessünk el minden lehetőt, a régiókat felkutatva, a most élőknek teret biztosítva, hogy szellemikben jól felfegyverzetten vezető pozíciót tölthessünk be, Európa megújulásában.

(k. b.)